

استغان از انگلستان

با دیوید در کنگ

ماریا از اسپانیا

لوسی دبلکو، آعکاس بین المللی

نخستین سنگ‌نگاره

نخستین سنگ‌نگاره‌های این کوه که راهنمای این سفر توجه ما را به آن جلب می‌کند، تصویر دو بزرگویی و یک کماندار است. دست و پای یکی از به‌زبان‌هاست و نشان از این دارد که شکارچی بزی را شکار کرده است. گویا نقش و نگار فقط روی سنگ‌هایی ایجاد می‌کردند که ماندگاری بیشتری داشته‌اند و اکسیده نمی‌شده‌اند؛ یعنی سنگ‌هایی که بیشتر سمت‌آفتاب‌شدودون سایه تا «گل‌سنگ» نزنند. کمی بالاتر، سنگی است که گل‌سنگ بر آن تشکیل شده است و سنگ‌نگاره ندارد. این پژوهشگر طبیعت توضیح می‌دهد: «جالب است که مردمان هزاران سال پیش این علم را داشته‌اند که بر روی سنگ‌ها برای نگارش تصاویر مناسب نیست.»، سنگ‌نگاره بعدی تصویر دو بزرگویی با شاخ‌های بلند در مقابل یکدیگر است. این سنگ‌نگاره‌ها ادامه دارد تا ۵ کیلومتر دیگر که به کوه «جی دی» و کوه‌های کمر بند جنوبی می‌رسیم.

کوه خوری و زمین خوری

در این قسمت از شگفت و گذار ما با آقای موسوی زاده، او درباره ساختن‌های سر به آسمان گذاشته این حوالی و با اشاره به زمینی که در دامنه کوه با شیب بیش از ۱۵ درجه و به فاصله ۱۰۰ متری از سنگ‌نگاره‌ها گودبرداری شده است، توضیح می‌دهد: «خیلی‌ها با سوءاستفاده از غفلت مسئولان، کوه را خراب می‌کنند و به ساخت و سازهای خود ادامه می‌دهند. سنگ‌نگاره‌ها طبق قانون باید حریم ۳۰۰ متری داشته باشند و در این حریم نباید ساخت و سازی صورت گیرد، اما این‌جا چون داخل شهر است، باید نقاط کلیدی‌ای مانند کوه‌سار، درخت و چشمه‌سار را که شهر به خاطر آن شکل گرفته است، حفظ کرد.»

ایستگاه دوم

قلعه «نجفی»

انتهای بولوار دلاوران در فاصله‌ای کم از برج‌هایی که سر به آسمان گذاشته‌اند، به روستای «نجفی» می‌رسیم که ساختن‌های کاهگلی‌اش نشان از معماری بیش از یک قرن پیش دارد. راهنمای این سفر نیم‌روزی توضیح می‌دهد:

«۱۰ سال پیش این جادرختان سرسبز بسیاری بود که به دلیل توسعه کمر بند جنوبی از بین رفت. آن طور که بومیان این روستا می‌گویند در گذشته ۱۰ خانوار ساکن این روستا در اتاق‌های اطراف یک حیاط مشترک زندگی می‌کردند. این روستا دارای بخشی دیگر در نزدیکی چشمه «نجفی» بوده که عده‌ای دیگر از روستاییان در آن زندگی می‌کردند.»، پیشنهاد راهنما درباره این مکان، افتتاح یک کافی‌شاپ با پارک نوستالوژی است که هم اقتصاد روستاییان را تأمین می‌کند و هم ایده خوبی برای توسعه صنعت گردشگری است. در حال حاضر در این روستا دو خانوار زندگی می‌کنند که قوم و خویش هستند. گویا آخرین اربابان این روستا بیش از ۱۰۰ ساله حاج عباس کلاهی و حاج اصغر بودند که همه زمین‌های این حوالی تا پشت قلعه «ملک‌آباد» متعلق به آن‌ها بوده است.

۲۰ تانکر آبیاری فضای سبز

کمی آن‌سوتر از روستا، چشمه «نجفی» است که بیش از ۱۰۰ سال قدمت دارد. طبق گفته‌های یکی از بومیان این حوالی، شهرداری از صبح تا عصر حدود ۲۰ تانکر خاور برای آبیاری فضای سبز از آب گوارای قابل شرب این چشمه برداشت می‌کند.

ایستگاه سوم

پروژه کمر بند جنوبی ۷۵ متری

توقف بعدی در انتهای خیابان نخل است. بالای کوه مسیری را با خاک مسدود کرده‌اند. از انسداد کوه عبور می‌کنیم. آن‌سو ماشین‌های سنگین در جاده کمر بندی ۷۵ متری - که خبرها حاکی از غیرقانونی بودن و توقف پروژه آن است - مشغول به فعالیت هستند. تاکنون هزینه ساخت این مسیر غیرمجاز ۲۰۰ میلیارد تومان بوده است. کوه طبق قانون اساسی، متعلق به عموم است و نباید تصرف شود، اما کارگران و تراکتورها و ماشین‌های سنگین در این جاده که از میان کوه‌ها و با انفجار آن کشیده شده است، مشغول به فعالیت هستند. اهالی روستای «زکریا» نام این بزرگراه را که می‌گویند منسوب به آستان قدس است «خلیج فارس» گذاشتند.

ایستگاه چهارم

بوستان «آبشار»

خودرو به بوستان «آبشار» می‌رسد که یکی دیگر از بخش‌های «اکوبوستان فردوسی» است. در میان این بوستان، کوه «جی دی» یا معدن «غیور» قرار دارد که به تازگی رفع تصرف شده است. اجازه عکس‌برداری و بالای کوه رفتن را نداریم. نگهبان می‌گوید: «تانکرها آن سوی کوه مشغول آب‌گیری هستند و اجازه بازدید ندارند.»، حالا سؤال این است که: «مگر این تانکرها کار خلاف قانون می‌کنند؟!»

آقای رامشینی، مسئول بوستان «آبشار»، که در دو سال مسئولیتش به فضای سبز بوستان بسیار رسیده است، می‌گوید: «اگر آب چشمه می‌ماند، به زیر جاده هدایت می‌شد، به همین دلیل آن راه‌آیدت کردیم تا هدر نرود و استفاده بهینه شود. آبی که در قسمت سبز نزدیک چشمه «نجفی» دیدید، از یکی از کانال‌های بنیاد مسکن است و آب فاضلابی است که اگر بماند هدر می‌شود و ما از آن برای آبیاری استفاده می‌کنیم. در ضمن، کنار چشمه جوانانی هستند که روان‌گردان و مواد مخدر خاصی را در پوست هندوانه مصرف می‌کردند و باقیمانده آن را در چشمه می‌انداختند و آن‌را آلوده می‌کردند. ما برای جلوگیری از آلوده شدن آب، روی چشمه دری گذاشتیم.»

ایستگاه پنجم

چشمه «محسن»

انتهای بولوار دلاوران، پشت کوه «جی دی» چشمه‌ای دیگر در پشت مسجد «امام حسن عسگری (ع)» واقع شده است.

وضوخانه مسجد حوضی است که آبش از همین چشمه جاری شده است. نکته دیگری که به چشم می‌آید این است که تانکرهای آب شهرداری از آب چشمه برای آبیاری فضای سبز استفاده می‌کنند. آن‌ها ابتدا آب این چشمه را به کالی در مقابل مسجد منتقل می‌کنند که در اثر اکدماندن طولانی لجن می‌بندد و پس از آن، آب آلوده از چشمه‌ها آبیگری و به تانکرها منتقل می‌شود.

ایستگاه ششم

روستای «زکریا»

در مسیر روستای «زکریا» در امتداد خاقانی و آن سوی بولوار نماز، دور کوه‌ها بلوکه گذاشته‌اند و نوشته‌اند: «این محل متعلق به آستان قدس رضوی است.»، پس از طی کردن جاده‌ای باریک به روستای «زکریا» می‌رسیم؛ روستایی با چشمه‌ای به همین نام و با بیش از ۲۰۰ سال قدمت. کارگاه هرکاره‌سازی نخستین ساختمان این روستاست که به چشم می‌آید. آب شرب مردمان روستا ۵ هزار لیتر برای ۲۵ خانوار است و گازشان کپسولی، می‌گویند: «تاچندی پیش آستان قدس می‌خواست زمین‌های ما را به قیمت کمتر خریداری کند، اما ما را که سبند داشتیم، نتوانست مجبور به فروش و واگذاری کند.»

ایستگاه هفتم

قلعه سرهنگ

روستای «قلعه سرهنگ» در دل یک دره واقع شده است. روستایی با ۲۵ خانوار که اسب و مرغ و خروس و گوسفند و بز دارند. یک روستای بسیار بکر با چشمه‌ای که از دل زمین می‌جوشد و با هم همان مشکل کهنه زمین‌خوارانی که خواستند به زور این روستا را از روستاییان بگیرند. همین است که حالا فقط از خانوارهای ساکن، همین تعداد اندک مانده که آن‌ها هم با مشکل کمبود امکانات دست و پنجه نرم می‌کنند. یکی از ساکنان قدیمی این روستا می‌گوید: «با اینکه مامدرک داریم که ملک‌ها متعلق به خود ماست، مسکن و شهرسازی خانه‌های این روستا را به نام خود سبند زده است.»

ایستگاه آخر

نتیجه

آقای موسوی زاده ضمن تأکید بر حل معضلی که در تمام مسیر گردشگری منطقه (ساخت و سازهای غیرمجاز و خارج از کاربری اصلی و تملک زمین‌ها و ملک‌های روستاییان به وسیله شخص یا ارگان‌ها) مشهود بود، اجرای پروژه بزرگ «اکوبوستان فردوسی» را امانی برای پیشروی بسیاری از این تعرض‌ها و تخریب‌ها معرفی می‌کند.

بالای کوه مسیری را با خاک مسدود کرده‌اند. از انسداد کوه عبور می‌کنیم. آن‌سو ماشین‌های سنگین در جاده کمر بندی ۷۵ متری - که خبرها حاکی از غیرقانونی بودن و توقف پروژه آن است - مشغول به فعالیت هستند

در پشت ارتفاعات جنوبی شهر که بخشی از حریم شهر مشهد به شمار می‌آیند دشت مایون «تخته مایون» قرار دارد. در این دشت که بخشی از محدوده جغرافیایی مشهد محسوب می‌شود حدود ۴۰۰ آب‌انبار واقع شده است که هر کدام قدمتی قابل توجه دارند و از دیگر جاذبه‌های گردشگری این منطقه به شمار می‌آیند.

حدود چهار سال است که چشمه‌ای از دل کوه‌های دلاوران جوشیدن گرفته و این نقطه شهر را تبدیل به یک جاذبه توریستی کرده است. چشمه «محسن» حاصل ساخت و سازهایی است که در پی کلنگ‌زنی‌ها برای ساخت مسجد «امام حسن عسگری (ع)» در این محدوده پدید آمده است.

روستای «نجفی» به نقل از دو خانوار ساکن باقی مانده آن بیش از دو قرن قدمت دارد. این روستا در گذشته از دو قلعه تشکیل می‌شده است که به صورت یک بنای کاهگلی با اتاق‌هایی در اطراف یک محوطه مشترک و دو اتاق در قسمت فوقانی قلعه قرار داشته است. در حال حاضر یکی از قسمت‌های آن که به چشمه «نجفی» نزدیک‌تر بوده ویران شده است.

جاذبه روستای «زکریا» در معادن سنگ آن نهفته است. وجود کوه‌هایی که سنگ‌ها را در آن استخراج می‌کنند و همچنین شکل گرفتن کارگاه‌های صنایع دستی نظیر کارگاه ساخت هرکاره و سنگ تراشه‌های نمکی پای هنرمندان زیادی را به این روستا باز کرده است. برخی قدمت این روستا را بیش از ۲۰۰ سال و حتی بیشتر می‌دانند.